

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

Magnetogram ni lektoriran!

MAGNETOGRAM
NASTOPA PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZA JANŠE
OB OBRAVNAVI PREDLOGA DEKLARACIJE O USMERITVAH
ZA DELOVANJE REPUBLIKE SLOVENIJE V INSTITUCIJAH EU
V OBDOBJU OD JANUARJA 2007 DO JUNIJA 2008
NA 26. REDNI SEJI DRŽAVNEGA ZBORA

(Ljubljana, 27.marec 2007)

»Hvala lepa za besedo. Lep pozdrav vsem skupaj in tudi opravičilo za rahlo zamudo. Tokratna Deklaracija o usmeritvah za delo Republike Slovenije v institucijah EU za obdobje januar 2007-junij 2008 je nekoliko pomembnejša od podobnega dokumenta, ki ste ga obravnavali lani. Pokriva tudi daljše obdobje - leto in pol. Pokriva tudi obdobje, ko bo Slovenija predsedovala Evropski uniji in vsebuje vsebinska področja, ki so predvidena tako kot so zapisana s stališča tega, kar vemo danes. To pomeni, da jih bomo lahko, ali pa, da jih bo potrebno, v prihodnosti tudi še prilagajati in da boste lahko s tega vidika deklaracijo tudi še spreminjali. Vendar o tem takrat, ko in če bo aktualno.

Tokrat najprej nekaj razmislekov o širših problemih in izzivih, s katerimi se danes sooča Evropa oziroma Evropska unija in v tem okviru tudi Slovenija. Dva dni nazaj je bila v Berlinu, ob 50. obletnici ustanovitve Evropske unije, podpisana Berlinska deklaracija. V javnosti je sprožila različne odmeve, vendar pa je nedvomno - in ta deklaracija na to spominja - da je Evropa v teh petdesetih letih dosegla, ne samo pomembne, ampak zgodovinske uspehe, da je Evropa tudi danes po petdesetih letih za mnoge, ki živijo izven nje, prostor, kjer bi si želeli živeti. Evropska unija je, po vseh mednarodnih raziskavah narejenih v zadnjih desetih letih, največji ali pa dejanski približek nekega idealnega okolja, v katerem bi si želela živeti večina prebivalstva, ki danes živi izven Evrope, z nekaj izjemami.

Danes je potrebno zbrati dovolj politične volje, tudi za koristne kompromise. Zato da bo ta projekt tudi prihodnjih 50 let vsaj tako uspešen, kot je bil v zadnjih petdesetih letih. Ob ustanovitvi Evropske unije je bila to zveza za premog in jeklo. Že na samem začetku se je unija ukvarjala z vprašanjem, s katerim se ukvarja tudi po petdesetih letih. To vprašanje je bilo v središču - vprašanje energije. Torej, nekateri izzivi so enaki, nekateri izzivi pa so drugačni.

Tokrat, ko je ta skupnost nastajala, je bila Evropa še prostor vojne, pravkar takrat končane, II. svetovne vojne in začete »hladne vojne«. Po petdesetih letih pa je vendarle Evropska unija prostor miru in demokracije. Iz Evrope, ki je bila pred petdesetimi leti bolj ideja, smo dobili politično tvorbo, ki sloni na transparentnosti in subsidiarnosti, gradi na solidarnosti in poskuša biti solidarna tudi navzven. Evropska unija je trenutno daleč največji donator razvojne pomoči na svetu. Kar 52% vse razvojne pomoči, ki se daje v svetu, dajejo države članice Evropske unije. Evropska unija je naredila ogromen gospodarski in politični napredek. Danes ima trikrat več prebivalstva, kot ob ustanovitvi.

Trenutno šteje Evropska unija 27 držav članic, od teh sedemindvajsetih držav, petnajst držav v času, ko se je podpisovala prva pogodba, ki jo beležimo za začetek Evropske unije, sploh ni obstajalo ali pa so živele v diktaturah - od Portugalske, Španije, Grčije do držav, ki so bile del vzhodnega bloka in do držav, ki takrat sploh niso obstajale. Tudi Slovenija je bila med njimi. S tega vidika je Evropska unija tudi projekt, ki združuje nacionalne posebnosti, ki pa ima ambicije evropskega prostora in ima tudi nekatere skupne značilnosti.

V teh petdesetih letih se je v Evropski uniji vzpostavil notranji trg, ki se ravno v tem času prilagaja novi velikosti. Med slovenskim predsedovanjem naslednje leto se bomo veliko ukvarjali s tem kako potencial tega trga bolje izkoristiti. Potenciali trga so večji od tega, kar se trenutno izkorišča. Še vedno obstajajo določene omejitve, protekcionizem. Zaradi tega ta trg ne daje optimalnih rezultatov. To velja tudi za ožje območje oziroma za evro območje - v katerega je Slovenija stopila 1. januarja letos - ki še posebej potrebuje odprt in konkurenčen trg.

Ko je nastala prva ideja o evropski valuti so jo eni pospremili z velikim navdušenjem, drugi z veliko skepso. To je bilo pred več desetletji. Trajalo je nekaj desetletij, da je evro postal praksa in to je danes uspešen projekt, kar je bilo kljub nekaterim pomislekom na začetku jasno poudarjeno v omenjeni berlinski deklaraciji. Evro je bila ideja, ki je bila uresničena.

Bile so tudi ideje, ki niso bile uresničene v Evropi. Treba je vedeti, da so bile že pred podpisom Rimske pogodbe ideje o evropski obrambni zvezi - mislim, da je bilo to tri leta prej. Ta ideja je bila oblikovana, ni pa bila uresničena. V času, ko se je podpisovala Rimska pogodba o skupnosti za premog in jeklo, je bila podpisana tudi pogodba o evropski zvezi za atomsko energijo, ki ni zaživela oziroma ni zaživela v takšni obliki. Tudi v času življenja Evropske unije v teh petdesetih letih je bilo veliko projektov, ki se niso ali pa ki se še niso uresničili.

Tisto, kar nekako velja kot skupni imenovalac te poti je to, da je vseskozi prihajalo do novih idej, da nobena od teh ni bila uresničena čez noč, da pa so tiste ključne vseeno bile uresničene in to običajno na način, da se je vedno našel nek dober kompromis, ki je stvari pognal naprej in ob tem upošteval različne specifičnosti držav članic oziroma tistih držav, ki so v danem trenutku sodelovale pri oblikovanju rešitve.

Ko je bila skupna evropska valuta leta 1999 dejansko uvedena je bilo rečeno, da to ne bo predstavljalo - razen tega, da bo to neko simbolno dejanje - nekega generatorja hitrejši rasti in zaposlovanja. Danes, po osmih letih rezultati kažejo, da temu ni bilo tako. V osmih letih odkar obstaja nominalno evropska valuta je bilo na tem območju vzpostavljeno oziroma realizirano 12 milijonov novih delovnih mest. Pred uvedbo evra je bilo v enakem obdobju osmih let ustvarjeno samo 3 milijone delovnih mest. Evro je zagotovo zaslužen za to, da je notranji trg v delu Evropske unije, v evro območju pa tudi širše, boljše funkcioniral. To je vplivalo na hitrejšo rast in tudi na vzpostavljanje novih delovnih mest.

Eden od nedvomnih velikih uspehov, ki smo ga v Sloveniji lahko še posebej veseli, je prav širitev te Unije. Tisto, kar se včasih ob tem pozablja je to, da je širitev Evropske unije tudi širitev območja miru in stabilnosti. Tudi mi smo se še nedavno srečevali z vojno, doma in predvsem na našem obrobju - na ozemlju zahodnega Balkana. Tudi v tem trenutku za dolgoročno stabilizacijo te regije obstaja samo ena realna alternativa in to je evropska perspektiva. Ob tem pa je treba poudariti, da prej, preden bo možno narediti katerikoli naslednji korak v smeri nadaljnje širitve Evropske unije, Evropa potrebuje nov institucionalni temelj, kar pomeni razrešitev sedanje krize, ki je nastala z neratifikacijo evropske ustavne pogodbe. Sedemindvajset držav je podpisalo pogodbo, samo osemnajst pa nas je to pogodbo ratificiralo. Ta razkorak se sedaj imenuje institucionalna kriza in rešitev za to se išče. Nekaj več o tem kasneje.

Po petdesetih letih se lahko Evropa pohvali s kombinacijo socialnega modela, ki temelji na kombinaciji konkurenčnosti gospodarstva in solidarnosti - na ravnovesju, ki ni idealno, je pa daleč najboljše v svetu. Evropski socialni model, kakor koli ima različne oblike in se različno prakticira v različnih državah članicah, ima nekatere skupne značilnosti. Te skupne značilnosti ga delajo za najboljši obstoječi socialni model v globalnem svetu. Ta socialni model daje Evropi veliko prednost, ko gre za kvaliteto življenja. Tudi pred tistimi deli globalnega sveta, ki so sicer gospodarsko močnejši.

Berlinska deklaracija - ki je bila podpisana v nedeljo, po dolgem in napornem usklajevanju - vsebuje stavek, ki je z vidika aktualnega izziva, pred katerim je Evropska unija, zelo pomemben. Ni ga bilo enostavno zapisati, vendar je bil usklajen in vsebuje zavezo, da bo ta kriza, ki se je pojavila z neratifikacijo evropske ustavne pogodbe, presežena do naslednjih volitev v Evropski parlament leta 2009. To je zelo jasen politični cilj, sprejet soglasno. To je uspeh nemškega predsedstva. V tem trenutku je stvar takšna, da so tudi mnoge stvari, ki niso neposredno povezane z institucijami, ki niso neposredno povezane z rešitvami, ki jih je predvidela evropska ustavna pogodba, pa niso zaživele, nekako v senci teh rešitev in marsikaj se ne bo premaknilo naprej dokler tega koraka ne bo.

Še 30 let nazaj je v Evropski uniji bilo manj kot 200 milijonov prebivalcev. Bilo je nekajkrat manj članic kot jih danes. Danes je, kot sem dejal, 27 članic, skoraj 500 milijonov prebivalcev, vendar pa Unija še vedno podobno funkcionira, kot je funkcionirala takrat, ko je bila več kot še enkrat manjša - tudi po številu prebivalstva. Stalni način funkcioniranja sicer omogoča na večini področij normalen razvoj, vendar pa bistveno počasneje, kot bi bilo to potrebno glede na izzive, s katerimi se Evropska unija sooča.

V Sloveniji smo z ratifikacijo ustavne pogodbe dokaj jasno povedali, da za nas vsebuje dobre rešitve. Tudi danes smatramo, da kakšnih bistvenih odstopanj od ključnih rešitev, ki jih je prinesel ta dokument ni možno izpogajati. Ponovno odpiranje nekaterih dilem, ki so se dolgo časa reševala in na koncu rešila s kompromisi, ki so zapisani v evropski ustavni pogodbi, tudi danes ni možno dogovoriti. Iz tega vidika je na nek način to spoznanje prodrlo tudi širše. Kar se tega tiče, smo pred nekim zelo odločilnim momentom. V bistvu so vsa pričakovanja koncentrirana na nemškem predsedovanju oziroma zaključku tega predsedovanja s sejo Evropskega sveta junija letos. Od tega ali bo predsedujoči državi, se pravi Nemčiji, uspelo uskladiti nek časovni načrt sprejemanja kompromisa - sedaj je jasno, da bo šlo za kompromis - in ali bo uspelo tudi doseči neformalen dogovor okoli vsebine tega kompromisa, je odvisno ali bo do premika prišlo v realnem oziroma potrebnem času - do naslednjih evropskih volitev leta 2009. V kolikor ne bo prišlo do premika in do kompromisa junija, potem bo - kot je rekla predsedujoča Evropskemu svetu v nedeljo - to zelo velika neizkoriščena priložnost in tudi zgodovinska napaka. Temu lahko samo pritrdimo.

Tudi z vidika našega predsedovanja Evropski uniji v prvi polovici leta 2008 je treba odkrito povedati, da bo to predsedovanje bistveno drugačno, če bomo našli junija kompromis za ta ključen problem, ki je odprt v Evropski uniji ali pa če tega kompromisa ne bomo našli. Tudi nemško predsedovanje v prvi polovici letošnjega leta - ki je sicer zelo uspešno tudi glede na končani evropski vrh v začetku tega meseca, ko so bile sprejete zelo dobre usmeritve in tudi zavezujoči sklepi vezani na obnovljive vire energije, na rast in zaposlovanje, na uresničevanje lizbonske strategije - bo označeno za neuspešno, če ne bo najden odgovor na to ključno dilemo, pred katero smo. Slovenija bo predsedovala v nekem vzdušju, ki ne bo dobro, če ne bo te rešitve na mizi oziroma če ne bo vsaj hitrega napredka k tej rešitvi. Tudi celotna Evropska unija se lahko ob naslednjih evropskih volitvah - ob tem, da ne najdemo te rešitve - sooči s poglobljanjem krize, ki se bo odražala zelo verjetno med drugim tudi z nizko udeležbo na volitvah v Evropski parlament, s pešanjem ugleda evropskih institucij in z večanjem evroskepticizma v državah članicah Evropske unije. Torej, mi imamo dvojni interes, da do začetka reševanja pride še v času nemškega predsedovanja. Kar bo v naši moči, bomo prispevali k temu, da se to zgodi.

Omenil sem zaključke marčnega Evropskega sveta, ki so jasno pokazali, da je Evropa del rešitve tudi v globalnem smislu, da ni problem globalizacije, Evropska unija si je zastavila za cilj postati vodilna sila, ko gre za reševanje posledic klimatskih sprememb. Postavila si je temelje evropske energetske politike, ki so utemeljeni na zavezanosti ekologiji in trajnostnemu razvoju. Tisto kar je zdaj pred njo je, da podobne cilje izpogaja tudi v skupini G-8 in na bližnjem vrhu z Združenimi državami Amerike. Kjotski protokol se bo iztekel leta 2012 in zaveze, ki so bile sprejete v začetku tega meseca na Evropskem svetu, gredo v smer, da se obnovi in da si svet postavi še ambicioznejše cilje, ko gre za zmanjšanje toplogrednih plinov do leta 2020.

Tisto, kar je pomembno ob tem še posebej poudariti, je to, da je bila Slovenija ena od redkih držav članic, ki je lahko na tem vrhu predstavila lasten dolgoročni projekt. Mislim na projekt obnovljivih virov energije in tehnologije

vodika iz Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih - se pravi, za primerljivo obdobje. V okviru tega projekta imamo predvideno financiranje v obliki javno-zasebnega partnerstva v višini skoraj 4 milijard evrov. Iz tega vidika smo bili izpostavljeni kot zelo dobra praksa.

V času slovenskega predsedovanja bo tudi opravljena revizija oziroma ocena uresničevanja Lizbonske strategije. Tukaj so rezultati na nekaterih področjih dobri, na nekaterih področjih ne dovolj dobri. Čaka nas še veliko dela. Lizbonska strategija se bo potegnila v daljši čas, ne samo do leta 2010. V času našega predsedovanja želimo dati še vsaj nekatere poudarke, ki izhajajo tudi iz naših lastnih planskih dokumentov, še posebej iz Strategije razvoja Slovenije.

Ob koncu naj rečem, da je Evropska unija postala pomemben globalni igralec. Zato da se ta vloga okrepi - kolega zunanji minister bo verjetno o tem kasneje povedal nekaj več - so tudi nujni nekateri novi institucionalni temelji. Tudi to vprašanje je v veliki meri vezano na rešitev, ki jo potrebujemo v zvezi z ratificirano evropsko ustavno pogodbo. V času našega predsedovanja želimo dati nekatere odločilne pospeške pri širitvi Evropske unije na države Zahodnega Balkana. Zagotovo tudi ni možno tudi v času našega predsedovanja nobenega od teh procesov zaključiti. Lahko podamo nekatere odločilne pospeške. Seveda vse to pod pogojem, da bo v tem času najdena rešitev za dograditev institucij.

Kar se tiče položaja Slovenije v Evropski uniji. Naj na začetku omenim najnovejšo kombinirano oceno Evropske komisije in »Evropskega poslovnega združenja« o reformnih uspehih držav članic Evropske unije. Za razliko od tega, kar marsikdaj slišimo v Sloveniji – češ, da ni reform ali pa, da so zastale, so zunanje nepristranske ocene - ki Slovenijo po reformnih prizadevanjih primerja z ostalimi šestindvajsetimi državami članicami Evropske unije - bistveno boljše. V tej kombinirani oceni sta samo dve državi članici Evropske unije od sedemindvajsetih uvrščenih višje kot Slovenija, šest jih je na približno enaki ravni, ostale so ocenjene slabše. To je daleč najboljša tovrstna uvrstitev Slovenije doslej. To je tudi dokaz, da smo lizbonske cilje pravilno usmerili v Strategiji razvoja Slovenije, da smo jo konkretno nadgradili z Resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih in da tudi vsi ostali makroekonomski kazalci kažejo, da slovensko gospodarstvo dviga konkurenčnost, in da to vpliva na konkurenčnost celotne države oziroma nacionalnega gospodarstva v celoti.

Trenutno imamo - in to so podatki, ki so bili upoštevani v tej oceni - najugodnejše razmere med gospodarsko rastjo, inflacijo in zaposlenostjo. Realna rast še nikoli doslej v času življenja samostojne države ni bila tako visoka. Realno lahko pričakujemo, da bo končni izračun bruto domačega proizvoda za leto 2006, merjen glede na kupno moč, presegel 20.000 evrov na prebivalca. Deset let nazaj je bila to nepredstavljiva sanjska številka. Še danes je nepredstavljiva številka za velik del obstoječih članic Evropske unije.

Brez težav smo, kot prva nova članica Evropske unije, uspešno prevzeli skupno evropsko valuto. Tisto, kar je pomembno je to, da smo inflacijska gibanja, tudi v prvih mesecih po prevzemu evra, zadržali nizko. Skoraj ni bilo ocene ekonomskih strokovnjakov, ki bi to predvidevala. Rezultati so bistveno boljši od napovedi, cene so namreč januarja in februarja v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta, znižale in ne povišale, kot je bilo pričakovano.

Slovenija je odigrala tudi ključno vlogo pri reševanju zaostankov v zvezi s širitvijo schengenskega območja in Schengenskega informacijskega sistema. Brez dveh dejavnikov - t.j, brez portugalskega predloga in aktivne povezovalne vloge Slovenije, ki je tukaj naredila zelo veliko - bi verjetno nove članice vstopile v schengensko območje z velikim zaostankom. Tako bodo, ob koncu letošnjega leta, umaknjene kontrole na notranjih mejah na celotnem Schengenskem območju, z marcem 2008 pa še kontrole na letališčih. To bo zelo pomemben korak, ki ga bodo občutili vsi člani držav članic Evropske unije, ki bodo vstopile schengenski prostor.

Dosedanja pot nas je obogatila z novimi izkušnjami. Te bodo zelo dragocene, za največji izziv, ki je pred nami po osamosvojitvi, to je v času predsedovanja Evropski uniji prihodnje leto. To predsedovanje ni samo projekt vlade, je projekt nacionalnega pomena. V tem visokem zboru smo se soglasno za to odločili, takoj po volitvah, ko se še niso poznala razmerja med pozicijo in opozicijo. Na tej podlagi se bomo v prihodnjih dneh pogovarjali o

zavezi vseh parlamentarnih strank, o dogovoru o sodelovanju v času priprav in med predsedovanjem. To seveda ne bo neka normalna delovna obveznost, ne za vlado, ne za parlament, ne za druge institucije te države - to bo dodatna obveznost, dodatna odgovornost in dodatni izziv. Takrat, tega pol leta, bo potrebno koordinirati stališča sedemindvajsetih držav članic Evropske unije. Večina jih je večjih od nas. To bo izjemno naporno. Terjalo bo ves čas in vso energijo in zato za ta čas potrebujemo vsaj minimalni dogovor, da se to delo ne izrablja za kreiranje kakšnih dodatnih notranje-političnih napetosti.

Jaz mislim, da bomo to zmogli in da bomo zmogli upravičiti oboje. Se pravi, dokazati, da tudi nove članice Evropske unije z manj izkušnjami lahko Uniji uspešno predsedujejo in drugič, da bomo na podlagi zaupanja, ki si ga je Slovenija doslej ustvarila v Evropski uniji, lahko tudi vsebinsko prispevali k temu, da se stvari, ki jih je potrebno premakniti naprej v celotni Evropski uniji, dejansko premaknejo naprej tudi v času slovenskega predsedovanja. Hvala lepa«